

Suhdannenäkymä heikentynyt kesän jälkeen

13.11.2020 – Suomen talous

Suomen suhdannenäkymä on heikentynyt kesän jälkeen. Koronaviruspandemian toinen aalto on iskenyt voimalla Eurooppaan ja Suomessakin tartunnat ovat kasvussa. Suomen BKT:n kasvu on jäämässä lähelle nollaa vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä, kun kolmannella vuosineljänneksellä talous oli toipumassa vielä hyvin kevään pudotuksesta.

Tässä artikkelissa käsitellään Suomen kokonaistalouden kehitystä tuoreimpien tunnuslukujen valossa.

Kuvio 1.

Suomen talouden tunnuslukuja

INFLAATIO	TYÖTTÖMYYSASTE	BKT
0,2 %	8,4 %	-6,5 % ↓
(10/2020)	(9/2020, trendi)	(Q2/2020 vuoden takaa)
TEOLLISUUS- TUOTANTO	KULUTTAJIEN LUOTTAMUS	ASUNTOJEN HINNAT
-6,0 % ↓	Saldoluku -6,9 ↓	2,2 % ↑
(9/2020 vuoden takaa)	(keskiarvo -1,8) (10/2020)	(9/2020 vuoden takaa)

Lähde: Tilastokeskus.

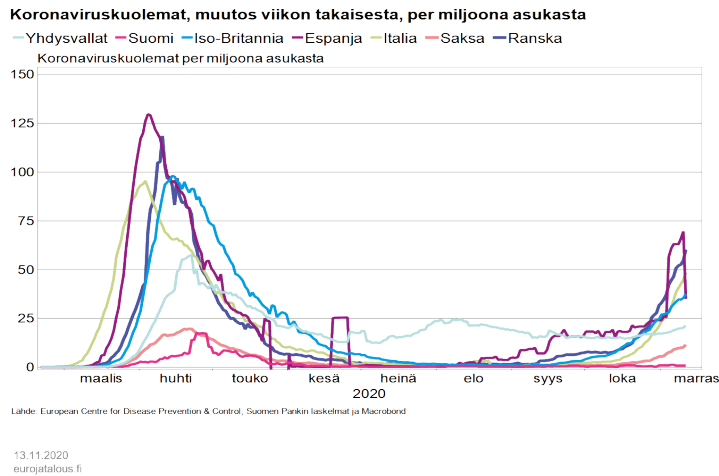
Viimeiselle vuosineljännekselle ennakoidaan nollakasvua

Koronaviruspandemian toinen aalto on pahentunut Suomessa ja muualla Euroopassa sekä Yhdysvalloissa. Viime päivien ennätykselliset tartuntamäärät eivät ole vielä merkinneet sairaalahoidossa olevien potilaiden tai tautiin kuolleiden lukumäärien nousua kevään lukemiin, koska testausmäärät ovat nyt huomattavasti kevättä suurempia.

Kuolleisuus on kuitenkin noin kuukausi sitten lähtenyt nopeaan kasvuun euroalueen suurissa maissa, ja niissä on otettu käyttöön uusia rajoituksia ja sulkutoimia. Vähittäiskaupan liikkeiden aukioloa on rajoitettu, ja ravintolat, kahvilat sekä urheilu- ja virkistystilat on suljettu kokonaan useissa Euroopan maissa. Suomessa tartunnat ovat myös kasvussa, vaikkakin paljon lievemmin kuin Euroopan suurissa talouksissa. Sairaalahoidon tarpeessa olevien potilaiden määrä on hieman lisääntynyt. Rajoitustoimet Suomessa koskevat tällä hetkellä ainoastaan matkustamista sekä ravintoloiden aukioloa ja anniskeluaikoja.

Kuvio 1

Koronavirukseen liittyvä kuolleisuus lähtenyt jälleen nopeaan kasvuun useissa maissa

Suomen talous näyttää alkusyksyllä toipuneen jonkin verran toisen vuosineljänneksen pudotuksesta. Suomen Pankin eniten käytetty lyhyen aikavälin malli, nk. BVAR-malli^[1] ennakoi Suomen BKT:n volyymin kasvaneen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä 3,4 % edellisestä neljänneksestä.^[2] Tätä käsitystä vahvistaa Tilastokeskuksen 2 000 merkittävän yrityksen myyntitietoihin perustuva kokeellinen pikaestimaatti, joka arvioi BKT:n kasvuksi 3,0 % Q3:lla. Tilastokeskuksen 13. marraskuuta julkaistun ennakkotiedon mukaan BKT:n kasvu kolmannella neljänneksellä oli 2,6 %.

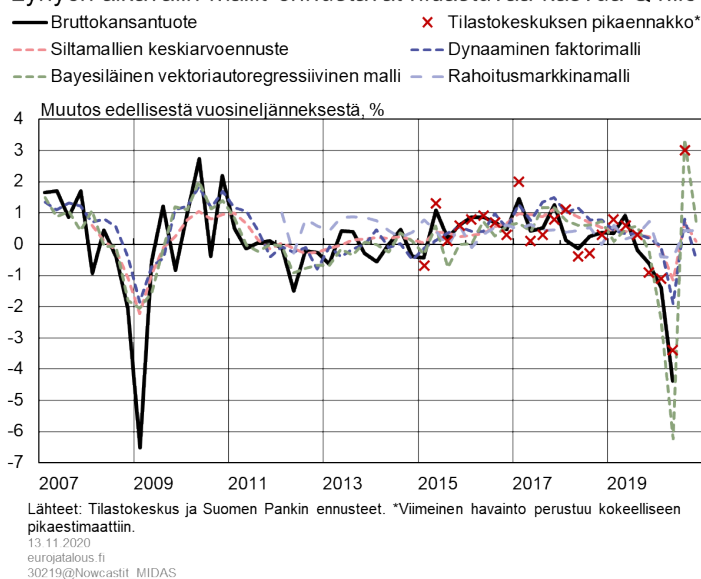
Vuoden viimeisellä neljänneksellä tartuntojen lisääntymisen ja sulkutoimien odotetaan vaikuttavan erityisesti palvelutoimialoihin euroalueella, mutta myös Suomessa. Suomen Pankin laajaan tilastomateriaaliin perustuvien lyhyen aikavälin ennustemallien mukaan Suomen BKT:n kasvu on jäämässä lähelle nollaa vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä, kun kolmannella vuosineljänneksellä talous oli toipumassa vielä hyvin kevään pudotuksesta.

1. Lyhyen aikavälin BVAR-mallin ennuste päivittyy reaaliaikaisesti sivulle www.suomenpankki.fi/fi/tutkimus/ennustemallit/. Ennusteen lisäksi malli tuottaa ns. uutisanalyysin, jonka avulla voidaan arvioida uusien tilastojulkistusten vaikutusta BKT:n ennusteen tarkentumiseen. Twitter-tunnus #robottiekonomisti twiittaa uuden ennusteen automaattisesti heti sen päivittymisen jälkeen.

2. Suomen Pankin muut lyhyen aikavälin ennustemallit osoittavat BVAR-mallia huomattavasti hitaampaa kasvua kolmannella vuosineljänneksellä. Nämä mallit eivät kuitenkaan ole pystyneet ennakoimaan yhtä tarkasti BKT:n kehitystä talouden poikkeustilanteessa vuoden 2020 mittaan kuin BVAR.

Kuvio 2

Lyhyen aikavälin mallit ennustavat hidastuvaa kasvua Q4:lle

Taulukko.

Lyhyen aikavälin mallit ennustavat hidastuvaa kasvua

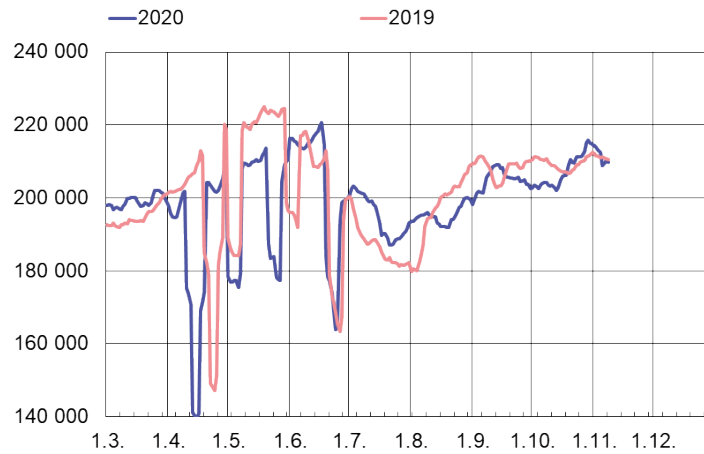
BKT:n neljännesvuosikasvu	2020N1	2020N2	2020N3	2020N4
BVAR	-2,4 %	-6,3 %	3,4 %	0,8 %
Faktorimalli	-0,1 %	-1,9 %	0,8 %	-0,5 %
Siltamalli	-0,2 %	-1,2 %	0,7 %	0,1 %
Rahoitusmarkkinamalli	-0,4 %	-0,4 %	0,4 %	0,4 %
Toteutunut	-1,4%*	-4,4%*		

Lähde: Suomen Pankki.

Viimeiseltä vuosineljännekseltä on kuitenkin toistaiseksi vain vähän tilastotietoa, jota mallit voivat hyödyntää, joten ennuste tulee vielä päivittämään. Mallien antamaa kuvaa suhdannenäkymän heikkenemisestä vuoden lopussa vahvistaa Tilastokeskuksen ja ETLA:n Uudenmaan rekkaliikenteeseen (kuvio 3) ja luottamusindikaattoreihin perustuva talouden pikaennakko, joka ennakoii kokonaistuotannon laskeneen lokakuussa selvästi sekä edelliseen kuukauteen että edelliseen vuoteen verrattuna. Marraskuun alussa rekkaliikenteen volyymi on ollut edelleen vuodontakaista alempana.

Kuvio 3

Rekkaliikenteen määrät Uudellamaalla, liukuva viikkokeskiarvo 2019 ja 2020

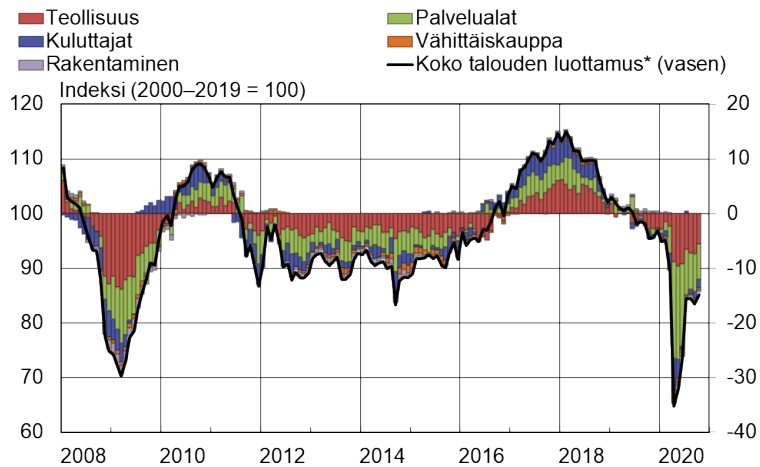
Lähde: Väylävirasto.

13.11.2020
eurojatalous.fi
39428@Suora_5_2020

Suhdannenäkymän heikkenemiseen vuoden 2020 lopussa viittaavat myös luottamusindikaattorit (kuvio 4). Sekä kuluttajien että yritysten luottamus tulevaan talouskehitykseen vahvistui kesän aikana kevään jyrkästä pudotuksestaan, mutta viime kuukausina vahvistuminen on pysähtynyt. Kuluttajien luottamus kääntyi elokuussa uudelleen laskuun toivottuaan hieman kaikkien aikojen heikoimmasta lukemastaan huhtikuussa. Koko talouden luottamus on jäänyt varsin heikolle tasolle ja ennakoi itsessään talouskasvun heikkenemistä jatkossa.

Kuvio 4

Kuluttajien ja yritysten luottamuksen vahvistuminen pysähtynyt

Lähde: Tilastokeskus, EK ja Suomen Pankin laskelma.

*Koko talouden luottamus vastaa Euroopan komission ESI:ä mutta on laskettu Suomen Pankin kausitasastaan TK:n kuluttajaluottamussarjasta ja EK:n sarjoista.

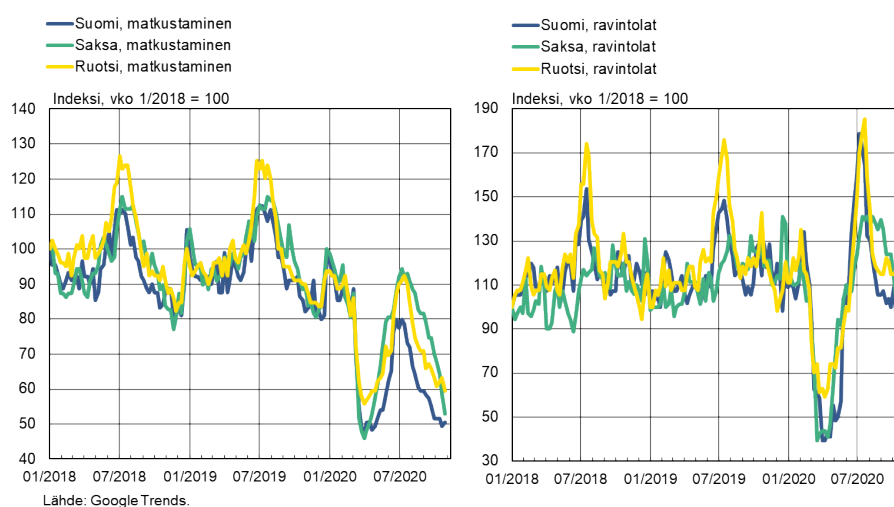
13.11.2020
eurojatalous.fi
30384@Indikaattorihaajtelma

Palvelualojen korona-ahdinko ei ole helpottamassa

Koronaviruksesta ovat kärsineet erityisesti yksityiset palvelualat, jotka muodostavat puolet koko kansantalouden bruttoarvonlisäyksestä. Kevään romahdusta palvelualojen (pl. kauppa) liikevaihdossa on seurannut hyvin vaimea kasvu, ja liikevaihdon taso on jäänyt huomattavasti vuodenvaihteen tasoa alemmaksi. Nopeasti päivittyvät indikaattorit viittaavat palvelualojen vaikeuksien jatkumiseen syksyllä. Pankkien maksukorttidatan perusteella palveluihin kohdistuvat ostot ovat vähentyneet kesän lopulta lähtien ja mm. matkustamiseen ja ravintoloihin liittyvät Google-haut ovat kääntyneet kesän jälkeen uuteen laskuun (kuvio 5). Samanlaista kehitystä nähdään muissakin maissa, mm. Saksassa ja Ruotsissa.

Kuvio 5

Matkustamiseen ja ravintoloihin liittyvät Google-haut ovat kääntyneet uuteen laskuun

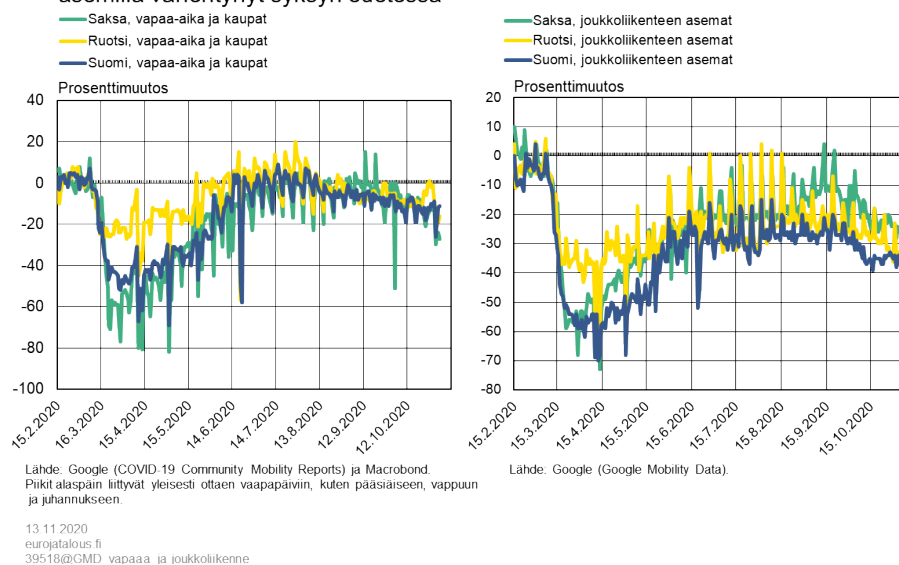

13.11.2020
eurojatalous.fi
39518@GT_matkustus ja ravintolat

Googlen liikkuvuusdatan mukaan suomalaisten liikkuminen kaupoissa, vapaa-ajantiloissa ja joukkoliikennevälineiden asemilla on myös vähentynyt syksyn edetessä (kuvio 6). Tämäkin kehityskulku koskee myös muita maita, kuten Saksaa ja Ruotsia, ja liittyyneen koronatilanteen laaja-alaiseen heikkenemiseen kesän jälkeen.

Kuvio 6

Suomalaisten liikkuvuus kaupoissa, vapaa-ajantiloissa ja joukkoliikenteen asemilla vähentynyt syksyn edetessä

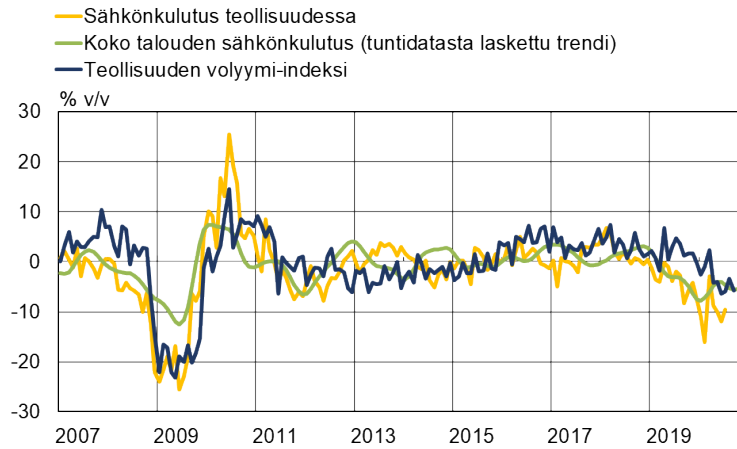
Palvelualojen heikosta kehityksestä poikkeuksen muodostaa vähittäiskauppa, joka on kasvanut vahvasti vuonna 2020. Nordean korttimaksudata^[3] osoittaa maksujen olleen kokonaisuudessaan viime viikkoina edellisvuoden vastaavan ajankohdan tasolla, palveluihin kohdistuvien korttimaksujen vähenemisestä huolimatta. Tämä johtuu siitä, että tavaroihin kohdistuvat maksut ovat olleet lievässä kasvussa viime vuoteen verrattuna.

Pandemian vaikutus teollisuustuotantoon on jäänyt ainakin toistaiseksi pelättyä pienemmäksi. Teollisuuden liikevaihto ja teollisuustuotannon volyymi ovat olleet laskusuuntaisia koko vuoden 2020 ajan. Teollisuuden sähkönkulutuksesta saadaan tietoa nopeammin kuin teollisuuden tuotannosta ja liikevaihdosta, joten sähkönkulutuksen perusteella voidaan ennakoida taloudellisia tunnuslukuja (kuvio 7). Sähkönkulutuksen kehitys ennakoi teollisuustuotannon volyymin pienenemisen jatkuvan edelleen.

3. Ks. <https://corporate.nordea.com/research/series/1841/koronamittari>.

Kuvio 7

Sähkönkulutus ennakoi teollisuustuotannon volyymin pienenemisen jatkuvan

Lähde: Tilastokeskus, Energiateollisuus ry, Fingrid ja Suomen Pankki.
Teollisuustuotanto kausi- ja työpäiväkorjattu. Teollisuuden sähkön kulutus on lämpötilakorjattu.
Tuntidatasta lasketun trendin viimeinen havainto perustuu puutteelliselle marraskuun datalle.
13.11.2020
eurojatalous.fi
39425@Teollisuus_sähkönkulutus

Palvelualojen tilanne on ollut heikko ja teollisuuden näkymä alasuuntainen, mutta konkurssien lisääntymisestä ei ole merkkejä. Sen sijaan konkurssihakemukset ovat vähentyneet. Niitä on kuitenkin vähentänyt tammikuun 2021 loppuun saakka voimassa oleva väliaikainen konkurssilain muutos, joten konkurssien odotetaan lisääntyvän voimakkaasti, kun tämä väliaikainen järjestely päättyy. Yrityssaneerausten lukumäärä on toistaiseksi pysynyt edellisvuoden tasolla. Sen sijaan yksityishenkilöiden velkajärjestelyjen lukumäärä on kasvanut tammi-syyskuussa edellisvuodesta peräti 18,5 prosenttia.

Tilannekuva työmarkkinoista täsmentynyt heikompaan suuntaan

Työmarkkinatilanne on edelleen heikko, vaikka työllisyys onkin lähtenyt toipumaan kevään pudotuksesta. Työllisten lukumäärän trendi oli syyskuussa 50 000 henkeä matalammalla kuin vuotta aiemmin ja työllisyysasteen trendi oli 71,4 prosenttia oltuaan viime vuoden syyskuussa 72,6 %. Työttömyysasteen trendi oli edelliskuukausien tapaan syyskuussa 8,4 prosenttia.

Tilannekuva työmarkkinoista on täsmentynyt. Kevään pudotus työllisyydessä on Tilastokeskuksessa syyskuun lukujen julkaisun yhteydessä tulkittu tasomuutokseksi, koska työllisyys ei ole palautunut ennalleen puolen vuoden aikana. Tasomuutos näkyy jyrkkänä muutoksena trendikuvioissa. Suomen Pankki tulkitsi keväisen työllisyyden pudotuksen tasomuutokseksi jo aiemmin syyskuun väliennusteen yhteydessä. Tilastokeskuksen työmarkkinaluvut antoivat tuolloin selvästi positiivisemmän kuvan työmarkkinoiden tilasta kuin Suomen Pankin luvut.^[4] Työmarkkinoita koskevat Tilastokeskuksen trendisykli- ja kausitasoitettut luvut antavat nyt yhtäläillä heikon kuvan

4. Ks. myös Arto Kokkisen artikkeli "[Koronakäänteen epävarmuus ei koske vain ennusteita, vaan myös nykytilanteen arviointia](#)", Euro ja talous 14.9.2020.

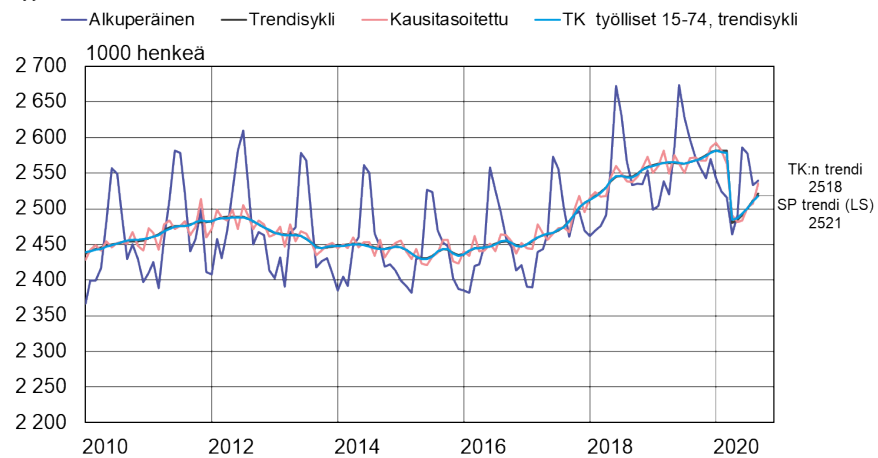
työmarkkinatilanteesta kuin Suomen Pankin omatkin arviot.

Työllisyyttä ennakoivat indikaattorit ovat kautta linjan heikkoja. Avoimien työpaikkojen määrä on lisääntynyt vain hyvin marginaalisesti kevään pudotuksen jälkeen ja työllisyysodotukset ovat kääntyneet viime kuukausina uudestaan laskuun toivuttuaan osittain kevään kuopasta. Työllisyyden hitaan toipumisen puolesta puhuvat myös vaimeana pysyttelevä talouskasvu sekä ennallaan olevat rakenteelliset haasteet. Työikäisen väestön supistuminen jatkuu tänä ja tulevinakin vuosina ja avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden välillä on yhteensopivuusongelmia.

Kuvio 8

Työllisyystilanne on osittaisesta toipumisesta huolimatta edelleen heikko

Työlliset, 15–74 -vuotta, kausitasoitettu (LS) ja trendisykli (LS) verrattuna TK:n trendisykliin syyskuussa 2020

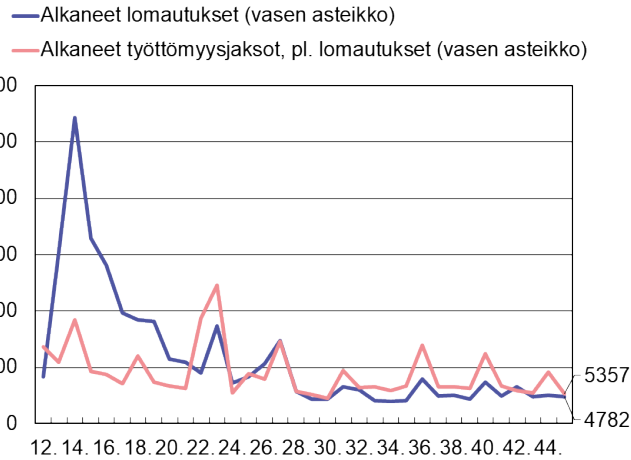
Lähde: Tilastokeskus, Suomen Pankin kausitasoitukset.

13.11.2020
eurojalous.fi
39956@GChart_SA_LS

TEM:n työnvälitystilaston mukaan marraskuun alussa kokoaikaisesti lomautettuja on noin 56 000 henkeä eli 38 000 enemmän kuin helmikuun lopussa. Enimmillään lomautettuja oli toukokuussa, jolloin heitä oli 170 000. Muiden työttömien kuin kokoaikaisesti lomautettujen lukumäärän kasvu helmikuun lopusta marraskuun alkuun on ollut noin 25 000 henkeä.

Kuvio 9

Alkavia lomautusjaksoja vähemmän kuin muita alkavia työttömyysjaksoja lokakuun lopussa

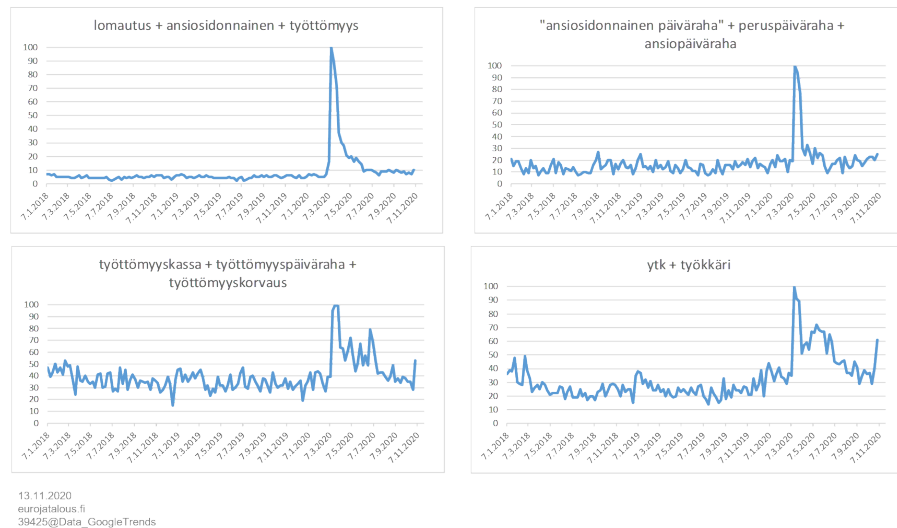

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö.
13.11.2020
eurojatalous.fi
39425@lomautukset

Alkavia lomautuksia ja työttömyysjaksoja voidaan pyrkiä ennakoimaan työttömyyttä ja työttömyysetuuksia ja -avustuksia koskevien Google-hakujen perusteella. Hakujen lukumäärät ovat palanneet lähelle pandemiaa edeltäviä tasojen. Marraskuun alussa joidenkin hakusanojen kohdalla on kuitenkin ollut havaittavissa hakujen lukumäärän kasvua (kuvio 10).

Kuvio 10

Työttömyyteen liittyvissä Google-hauissa liikkahdus ylöspäin normalisoitumisen jälkeen

Avainsanat

korona, koronapandemia, palvelut, työmarkkinat, Suomen talous, talousnäkymät